

Τα απομνημονεύματα του διπλωμάτη **Ρόμπερτ Κίλι** αποδεικνύουν το χάος που επικρατούσε στη διπλωματική υπηρεσία των ΗΠΑ στην Αθήνα **πριν και μετά το πραξικόπημα του 1967** και γιατί ο Λευκός Οίκος στήριξε τους συνταγματάρχες

Τα άπλυτα των Αμερικανών στη φόρα

ROBERT V. KEELY
Η αμερικανική πρεσβεία και η κατάρρευση της δημοκρατίας στην Ελλάδα, 1966-1969
 Η μαρτυρία ενός διπλωμάτη
 Πρόλογος Ιωάννης Ο. Ιατρίδης, Μετάφραση Ελισάβετ Παπαδόπουλου, Εκδόσεις Πατάκη, 2010, σελ. 435, τιμή 24 ευρώ

ΤΟΥ ΣΤΑΘΗ ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗ

Ο τίτλος οπωσδήποτε αδικεί αυτό το ενδιαφέρον βιβλίο – είναι εντελώς αδιάφορος. Πιστεύω ότι θα έπρεπε να ήταν κάτι σαν «Το χάος στην πρεσβεία των ΗΠΑ πριν, κατά και μετά το πραξικόπημα» είτε «Η αμχανία, η αδιαφορία και τα λάθη της Ουάσιγκτον στο πραξικόπημα» κ.ά.τ. Διότι αυτό είναι το απόσταγμα από τις 435 σελίδες που έγραψε το 1972 ο Ρόμπερτ Κίλι με βάση την εμπειρία του ως γραμματέας στην αμερικανική πρεσβεία όπου υπηρέτησε στη διάρκεια της χούντας ως το 1969. Δεν γράφει τυπικά απομνημονεύματα ο αμερικανός διπλωμάτης, ο οποίος επέστρεψε στην Αθήνα το 1985 ως πρεσβευτής των ΗΠΑ. Διατυπώνει απόψεις και κρίσεις για καταστάσεις και πρόσωπα παραθέτοντας τα σχετικά υπομνήματα που έστειλε «εις ότα μη ακουόντων», στους προϊστάμενους του στην Αθήνα και στην Ουάσιγκτον. Είναι αποκαλυπτικός για πολλά γεγονότα εκείνης της εποχής τα οποία αγνοούμε ή για τα οποία έχουμε απάντησι ελλιπή και συχνά συναισθηματικά φορτισμένη.

Ο στρατός και ο Ανδρέας

Είναι καυστικός ο Κίλι στις κρίσεις του για διπλωμάτες όπως οι Τάλμποτ, Άνσουτς, Μπράνκεν κ.ά. που ήταν προϊστάμενοί του στην πρεσβεία. Είναι σαρκαστικός για τους στρατιωτικούς και πράκτορες της CIA που αριθμητικά, μας λέει, ήταν ίσως και 30 φορές περισσότεροι από το Πολιτικό Τμήμα της

Ο πρεσβευτής των ΗΠΑ Τάλμποτ (αριστερά), ο δικτάτορας Παπαδόπουλος και ο βοηθός υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Ρόγκουελ

“Οι πράκτορες της CIA στην Αθήνα λίγο πριν και τα πρώτα χρόνια της δικτατορίας ήταν αριθμητικά ίσως και 30 φορές περισσότεροι από το Πολιτικό Τμήμα της πρεσβείας των Ηνωμένων Πολιτειών”

πρεσβείας. Και αγανακτεί όταν διαπιστώνει εκ των υστέρων ότι η ηγεσία της πρεσβείας αδιαφορούσε στα μπιμνιάματα που ελάμβανε για «εξοικονομολογική λύση» στα πολιτικά πράγματα της πριν από τη χούντα εποχής. Όπως απορεί που οι Έλληνες «ήταν αδύνατο να πειστούν ότι τα πράγματα έχουν αλλάξει από την εποχή του Πιουριφό». Αλλά και η αμερικανική πλευρά ήταν εξοπλιστική. Έδειχνε έτοιμη να δεχθεί τη «λύση» μιας δικτατορίας για να ανακόψει την πορεία της Ελλάδας με επικεφαλής τον Ανδρέα Παπανδρέου προς τον κομμουνισμό. Ο Σπίτσαρντ Ρόγκουελ από το Στέιτ Ντιπάρτμεντ προειδοποιούσε

τον Τάλμποτ ότι «ο Ανδρέας ως μάγιστρος με μηχανισμό Λαμπράκη [σ.σ.: τον ΔΟΛ] να τον στηρίζει πλήρως θα ήταν πολύ δύσκολος αντίπαλος» των ΗΠΑ. Πεισθισθεί της πρεσβείας ήταν ότι μόνο «ο στρατός ήταν η περιοριστική δύναμη» στον Ανδρέα. Μήνες αργότερα ο Κίλι θα συμπεράνει ότι «πρόβλεψη είχε πληξει όλους τους υψηλόβαθμους αμερικανούς στρατιωτικούς και διπλωμάτες στην Αθήνα». Η πρεσβεία είχε σχεδιάσει την πολιτική έναντι της Ελλάδας και αμυνόταν για ενδεχόμενο ανατροπής της από τον Ανδρέα, γράφει ο Κίλι.

Ο Κίλι βεβαιώνει ότι η πρεσβεία και η Ουάσιγκτον είχαν μπιμνιάματα για επι-

κείμενο πραξικόπημα τουλάχιστον δύο μήνες νωρίτερα. Ο Χαρίλαος Λαγουδάκης, ανώτερο στέλεχος της CIA, παρακολουθεί από καιρό την περιέργη δραστηριότητα κάποιων «ομάδων αξιωματικών στην οποία μετείχε ένας Παπαδόπουλος» και απορεί όταν αφηρηδώς διακόπεται η παρακολούθησή, γεγονός που τον αναγκάζει να ειδοποιήσει στις 6 Φεβρουαρίου τους προϊστάμενους του ότι «κάτι συμβαίνει εδώ». Ο Κίλι πιστεύει ότι «όλη η ιεραρχία της CIA στην Αθήνα είχε μεσάνυχτα για την κίνηση αυτών των αξιωματικών» («είχε την προοπτική της στραμμένη στους στρατηγούς»). Στην Αθήνα ο Νίκος Φαρμάκης, μόνιμος πληροφοριοδότης της πρεσβείας ο οποίος είχε διδώσει στη Βουλή «είμαι φασίστας», ειδοποιεί τον σύμβουλο Νόρμπερτ Άνσουτς στις αρχές Μαρτίου ότι όχι οι στρατηγοί αλλά «συνταγματάρχες φίλοι του» είναι εκείνοι που ετοιμάζουν πραξικόπημα. Ενωρείται ότι ο ίδιος ο πρεσβευτής Φίλιπ Τάλμποτ γνώριζε πως ήταν στα ακραία ένα «πραξικόπημα των στρατηγών». Ο ίδιος ο Κωνσταντίνος επανειλημμένως του έκανε σχετικό υπαινιγμό και στις 29 Μαρτί-

Ο Ρόμπερτ Κίλι την εποχή που υπηρετούσε ως πρέσβης των ΗΠΑ στην Αθήνα (1985-89)

«Αν κουνήσουμε το δάχτυλό μας»

Λίγοι είναι οι Αμερικανοί που ασχολήθηκαν με τη χούντα και την πολιτική της Αμερικής στην Ελλάδα πριν και μετά το πραξικόπημα των συνταγματάρχων – επιπλέον και απολογητικά οι περισσότεροι. Κανένας τους, από, τι έχω υπόψη μου, δεν «έβγαλε τα άπλυτα

στη φόρα» της διπλωματικής υπηρεσίας όπου βρέθηκε στην Αθήνα εκείνη την εποχή. Ο Κίλι γράφει με βάση τα έγγραφα, τα σημειώματά και τις παραστάσεις που έκανε στους προϊστάμενους του, με έγγραφα όπου τόνιζε τις πρώτες ημέρες μετά το πραξικόπημα και ενώ η Ουάσιγκτον έμενε άλαλη ότι «αν κουνήσουμε το δάχτυλό μας» η χούντα θα καταρρεύσει. Δεν κόπεται

υπέρ του ελληνικού λαού και πολύ λιγότερο δεν εντυπωσιάζεται από τους πολιτικούς του. Βλέπει όμως έγκαιρα – και προειδοποιεί τον πρεσβευτή του – ότι «αν υπάρξει δικτατορία εμείς θα φορτωθούμε την ευθύνη. Και επακόλουθο θα είναι ο Ανδρέας (...) να φθάσει στην κορυφή». Οι ΗΠΑ «θα βρεθούν εκτός Ελλάδας και ο θεσμός της μοναρχίας θα έσβηνε».

Είδος: Εφημερίδα / Ένθετο: **ΒΙΒΛΙΑ**

Ημερομηνία: Κυριακή, 14-11-2010

Σελίδα: 6,7 (2 από 2)

Μέγεθος: 1298 cm²

Μέση κυκλοφορία: 151240

Επικοινωνία εντύπου: (211) 365.7000

Λέξη κλειδί: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ου συγκεκριμένα θέλησε να μάθει «ποια θα ήταν η στάση της Αμερικής» σε ένα τέτοιο πραξικόπημα. Ο πρεσβευτής όμως «άφηνε τον Κωνσταντίνο μετέωρο». Η Αμερική θα αντιδρούσε «μετά τα γεγονότα και αναλόγως» έλεγε η Ουάσιγκτον.

Ο Κόλλιας έτρεμε

Υπήρχαν όμως στην Αθήνα και στην Ουάσιγκτον διπλωμάτες οι οποίοι πρότειναν έντονη αμερικανική καταδική της χούντας και μετά την 21η Απριλίου, Ο Μάλκολμ Τόμπσον, πρώην πολιτικός σύμβουλος στην πρεσβεία, διαπιστώνει ότι «η σιωπηρή αποδοχή της παρούσης [χουντικής] κυβέρνησης δεσμεύει τις ΗΠΑ σε μια χαμένη υπόθεση αφού όλες οι δικτατορίες αναπόφευκτα πέφτουν» και προτείνει την ανατροπή της, «ενάντια με στρατιωτική δράση». Ο Τάλμποτ, ασφαλώς με υπόδειξη ή ανοχή έστω της Ουάσιγκτον, ακολουθεί άλλον δρόμο. Πέντε ημέρες μετά το πραξικόπημα επισκέπτεται τον πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Κόλλια – «τα χέρια του έτρεμαν όταν μας μιλούσε» γράφει ο Κίλι που συνόδευε τον Τάλμποτ – και τον διαβεβαιώνει ότι οι ΗΠΑ δεν θα επέμβουν στα εσωτερικά της Ελλάδας.

Είναι ενδιαφέροντα και όσα γράφει για το βασικό αντιπραξικόπημα. Το βρίσκει σχεδιασμένο αφελέστατα, εν γνώσει προκαταβολικά της χούντας, απορεί που η πρεσβεία ή η CIA – «στενά δεμένη με την ΚΥΠ» – δεν έλαβαν κάποια μέτρα και υπογραμμίζει την «ασυναρτησία και το ασυντόνιστο» των αμερικανικών ενεργειών αποκαλύπτοντας ότι η πρεσβεία δεν μπορούσε να πληροφορηθεί τις κινήσεις του Κωνσταντίνου στη Βόρεια Ελλάδα επειδή ο αμερικανός γενικός πρόξενος στη Θεσσαλονίκη Μπιλ Χάμιλτον είχε πάει – χωρίς άδεια και δίχως να ειδοποιήσει κανέναν – στη Γιουγκοσλαβία για κινήγι.

Κάνοντας μια γενικότερη αποτίμηση ο Κίλι, αφού έφυγε από την Ελλάδα, επιμένει ότι η Αμερική θα έπρεπε να επέμβει εναντίον της χούντας και αποστομόνει εκείνους που θα έκριναν μια τέτοια επέμβαση ως δικαίωση στο «δόγμα Μπρέζνιεφ» τονίζοντας ότι η Αμερική θα επενέβαινε υπέρ του λαού ενώ ο Μπρέζνιεφ επενέβη στην Τσεχοσλοβακία εναντίον του λαού. Και εν κατακλείδι κρίνει ότι «οι πρωταγωνιστές του (ελληνικού) μελοδράματος ήταν ο Ανδρέας και ο Κωνσταντίνος».

Ο πρέσβης των ΗΠΑ Φιλ Τάλμποτ (αριστερά) με τον Κωνσταντίνο και την Άννα-Μαρία

